

СТАНОВИЩЕ

от

доц. д-р Роман Симеонов Хаджикосев,

преподавател в Югозападен университет, Благоевград,

определен за член на научното жури със Заповед № 2367/20.10.2022 г. на ректора на Югозападен университет, Благоевград, на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ в област на висшето образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология, научна специалност „История на българската литература“
Тема: *Творческият образ на Иван Вазов в литературната периодика в края на XIX и началото на XX век*

Автор: **Теодора Викторова Димитрова**

Катедра: Литература, Югозападен университет, Благоевград

Форма на докторантурата: редовна докторантура

Научен ръководител: проф. д.ф.н, Цветан Раковски, ръководител Катедра Литература, Югозападен университет, Благоевград

I. Формални критерии и представяне на докторанта

Докторант Теодора Димитрова завършва специалността *Българска филология* в Софийския университет „Св Климент Охридски“, като получава и втора специалност по *Френски език и литература*. Повече от две десетилетия преподава *Български език и литература* в Езикова гимназия „Акад. Людмил Стоянов“, Благоевград, понастоящем като старши учител. За качествата ѝ на преподавател свидетелства фактът, че през 2015 г. придобива първа професионалноквалификационна степен. През 2018 г. печели конкурс за редовен докторант в Катедрата по

литература на Югозападния университет. През периода на докторантурата спазва всички срокове при подаването на своите отчетни доклади, изпълнявайки всички задачи, както са оформени в индивидуалния ѝ учебен план. Изпълнила е минималните изисквания за издаване на научни публикации (четири) и участия в конференции. Представила е и автореферат, синтезиращ научния ѝ труд.

II. Същност на дисертационния труд

Дисертационният труд на Теодора Димитрова е на пръв поглед пестеливо организиран в две глави, назовани *Вазов по страниците на литературната периодика* и *Двата полюса на оценката*. Симетричното конструиране на по четири подглави, които донякъде функционират като самостоятелни глави, говори за сериозността в разглеждането на проблематиката. Струва ми се, че ако главите бяха озаглавени части, а подглавите – глави, текстът щеше по-удачно и по-точно да представя характера на структурните елементи.

Заглавието на първата глава *Вазов по страниците на литературната периодика* достатъчно ясно уточнява какво може да се открие в нея. Акцентът тук пада върху втората подглава *Авторът – формиране на патриаршеската осанка* не само заради обема (фактически със своите 55 страници тя надвишава този на останалите три подглави), но и заради важните цели на дисертацията да докаже важното място на главния редактор Стефан Бобчев за изграждането и поддържането на образа на Иван Вазов като Патриарх в едно от най-дълголетните и авторитетни списания у нас „Българска сбирка“. Старателно Теодора Димитрова представя всички творби и критически материали, появяващи се по страниците от първия брой до последния на всичките двадесет и една години, през които просъществува списанието. За да подчертае важното място, заемащо периодиката в онзи момент от историята на българската

литература, Теодора Димова е избрала в предходната първа глава да представи Вазов като редактор. Акцентът е поставен върху „Денница“, независимо че се споменават „Наука“ и „Зора“. И тук се обглеждат публикациите на Вазов в списанието, като се акцентира върху жанровата палитра от поезия до пътни бележки, което е важен маркер при оформянето на *патриаршеската му осанка*. Третата подглава *От периодиката към книгата – примерът „Легенди при Царевец“* прави рязък преход към присъствието на стихосбирката по страниците на „Българска сбирка“, като подчертава важната роля на произведението за последвалия разрив във взаимоотношенията между Вазов и „Кръга Мисъл“, по-точно с Пенчо Славейков. Заключителната подглава *„Българска сбирка“ и модернизмът (Дебелянов и Траянов редом до Вазов)* измества фокуса към присъствието на двама от ключовите символисти по страниците на списанието. Тук удачно се коментира „досега“ в различните броеве на техни произведения с такива на Патриарха, там където такъв се случва.

Втората глава *Двата полюса на оценката* също показателно говори какво може да се открие в нея. Ако в първата глава акцентът пада върху сп. „Българска сбирка“, то тук интересът е насочен към сп. „Мисъл“. В първата подглава *Вазов и списание „Мисъл“ до 1898 г.* по познатия вече начин Теодора Димитрова внимателно проследява цялостното присъствие на Вазов по страниците на най-важното модернистично списание, като акцентира върху умерено положителното отношение, проявявано в текстовете на д-р Кръстев. Втората подглава *Идеята за граница: примерът „Скитнишки песни“ (1899)*. Първи публикации на творби от сбирката из периодиката и състоянието им в стихосбирката вече обстоятелствено разглежда и представя статиите на авторитетни и недотам такива сътрудници на списанието и промяната в оценките за вече придобилия лавров венец писател. Тук се поставя и важният акцент върху образа на природата при Вазов и тълкуванията на този образ от страна на

литературната критика в печата. *Вторият полюс на оценката – Вазов и списание „Мисъл“ в началото на новия век* се крепи основно върху представянето на студията на д-р Кръстев „За тенденцията и тенденциозната литература“ и по какъв начин тя фактически се превръща във фундамент за остракизма на Патриарха от полето на модернизма. Приключващата цялото изследване подглава *„Митът“ за родната природа като израз на свободата в поезията на Вазов. Вазовски и славейковски модел за природата* се фокусира върху темата за природата и как тя функционира в поезията на Вазов и П. П. Славейков през прочита на критиците по страниците на списанията.

III. Преценка за качествата на работата

Трябва да се каже, че представеният дисертационен труд притежава следните положителни характеристики:

1. За първи път в българската литературна наука се изследва Вазов не през призмата на исторически, биографичен, тематичен или контекстуален аспект, а с оглед на неговото присъствие в литературната периодика в края на XIX и началото на XX век;
2. Изключително подробно и добросъвестно са представени всички текстове особено в сп. „Българска сбирка“ и сп. „Мисъл“, с оглед на поставените задачи;
3. Сполучливо изградена структурна рамка на изследването, която е симетрична и кохерентна по отношение на отделните си компоненти;
4. Добре изведени и разработени теми за „природата“ и „границата“ в контекста на разработената проблематика;
5. Богат изворов материал, в голяма част почти незасегнат от литературната ни наука;
6. Прецизно ползване на терминологичния и понятиен речник.

IV. Пропуски и слабости:

1. Част от дисертационният труд, особено в главите, свързани с критическите текстове в списанията „Българска сбирка“ и „Мисъл“, има дескриптивен характер;
2. Отсъстват контекстуални препратки, извън тясно фиксираната рамка на литературната периодика, които биха разширили и утвърдили изведените заключения;
3. Многократно използване на реторични въпроси клишета от типа: „Доста положителна и защитаваща Иван Вазов оценка, нали?“ (с. 52), „Поредната доста патетична висока оценка за народния поет, нали?“ (с.94), „Интересно, нали?“ (с.99), „Доста ласкава оценка, нали?“ (с. 108) и др.

V. Заключение

Дисертационният труд на Теодора Димитрова „Творческият образ на Иван Вазов в литературната периодика в края на XIX и началото на XX век“ е ползотворно изследване на Иван Вазов, което има своите приноси моменти, с оглед на това, че досега в българската литературна наука не е разглеждано творчеството му само през призмата на присъствието му в периодичния печат. Това определено предоставя различен ъгъл на осмислянето на мястото на Патриарха не само от строго литературна гледна точка, но и в социокултурна перспектива. Считам, че работата заслужава положителна оценка, поради което предлагам на уважаемото научно жури да бъде присъдена ОНС „доктор“ на Теодора Димитрова.

Благоевград

02. 12. 2022 г.

(доц. д-р Роман Хаджикосев)